Sergiu BOGDAN
Doris Alina ȘERBAN

Drept penal

Partea specială

Infracțiuni
contra patrimoniului,
contra autorității, de corupție,
de serviciu, de fals
și contra ordinii și liniștii publice

SERGIU BOGDAN
DORIS ALINA ŞERBAN

DREPT PENAL

PARTEA SPECIALĂ

Infracțiuni
contra patrimoniului,
contra autorității, de corupție,
de serviciu, de fals
și contra ordinii și liniștii publice

UJ
UNIVERSUL
JURIDIC

CUVÂNT-ÎNAINTE

După analiza infracțiunilor din Codul penal conținută în lucrarea *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei şi contra înfăptuirii justiției*, prezenta lucrare analizează restul capitolelor din Partea specială a Codului penal, cu o relevanță însemnată în practica judiciară.

Lucrarea corespunde şi tematicii la disciplina Drept penal. Partea specială II, predată de subsemnații la Facultatea de Drept din cadrul Universității Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca. Ea este în concordanță şi cu tematica stabilită pentru examenele de admitere în profesii juridice, propusă de Institutul Național al Magistraturii sau Uniunea Națională a Barourilor din România.

Prin referiri multiple la jurisprudența recentă, prezenta carte îşi doreşte să reprezinte un instrument util, inclusiv pentru practicienii care doresc să se pregătească pentru examenele de promovare. Şi din acest motiv, referirile jurisprudențiale raportate la tematica aici analizată nu s-au oprit la jurisprudența obligatorie a Înaltei Curți de Casație şi Justiție sau jurisprudența Curții Constituționale.

Dorința noastră este ca prezenta lucrare să fie utilă şi practicienilor dreptului, care trebuie şi pot să recurgă la doctrină pentru identificarea unor soluții privind problemele practice întâlnite. Din acest motiv, am încercat să completăm abordarea doctrinară pură şi să oferim soluții practice pentru multe dintre problemele de interpretare pe care Codul penal actual le generează.

Dincolo de analiza tipicității infracțiunii ca abordare consacrată doctrinar, analiza fiecărei infracțiuni porneşte de la sublinierea rațiunii incriminării şi de la expunerea precisă a valorii sociale protejate de text. Am încercat să impunem acest tip de abordare în analiza majorității textelor de incriminare. Din punctul nostru de vedere, înțelegerea corectă a acestor noțiuni este primul pas esențial pentru o interpretare logică şi rațională a textului de incriminare, indiferent de nuanțele în care realitatea factuală se prezintă. Pentru că nu vom găsi niciodată în jurisprudență doar spețe „de şcoală”, această abordare vine în ajutorul practicienilor tocmai pentru acele spețe care se desprind, într-un fel sau altul, de tipologia speței „clasice”.

În acest sens, am încercat să propunem abordări noi cu privire la noțiunile de funcționar public, funcționar privat, înscris oficial etc. De asemenea, am propus criterii practice, sub forma unor „linii de ghidaj”, pentru a face delimitări între infracțiuni, atunci când acest demers este dificil de realizat.

Prin toate acestea, am încercat să oferim o abordare care să fie utilă cititorului, nu doar pentru că ea ar răspunde expres la o problemă de drept raportat la

interpretarea unui text de incriminare anume, ci şi pentru că ea oferă cititorului repere care să-i permită lui însuşi să găsească soluția cu privire la o problemă de interpretare sau aplicare a unei norme de incriminare.

Dacă ar fi să comparăm această lucrare cu alte lucrări pe care le-am publicat, subiectivi fiind, credem că am putea spune că această analiză a Părții speciale se constituie ca o lucrare „matură".

Condițiile în care am finalizat această lucrare nu au fost cele mai propice din punctul de vedere al accesibilității doctrinei; totuşi, ele au favorizat dezbaterile la distanță între noi sau cu alți colegi pe teme actuale din jurisprudență.

Numărul foarte mare de soluții jurisprudențiale actuale ne-a ajutat să ne susținem demersul de analiză ştiințifică aprofundată. În acest sens, se va putea vedea efortul nostru de a analiza mai detaliat acele aspecte ale infracțiunilor ce au generat sau generează dezbateri în practica judiciară, inclusiv sub aspectul soluțiilor oferite.

Poate că această orientare vizibilă a cărții spre practica judiciară are legătură şi cu faptul că profesăm în acest domeniu, împrejurare ce ne ajută să percepem direct eventualele diferențe între „teorie" şi practica judiciară, diferențe care uneori există în mod efectiv, iar alteori sunt doar un „mit urban", greu de învins!

Lectură plăcută şi utilă!

Cluj-Napoca
Mai 2020

Doris Alina Şerban
Sergiu Bogdan

TITLUL I
INFRACȚIUNI CONTRA PATRIMONIULUI

CAPITOLUL I

NOȚIUNI GENERALE

Titlul II din Partea specială a Codului penal, intitulat „***Infracțiuni contra patrimoniului***”, cuprinde mai multe capitole, structurarea infracțiunilor fiind făcută de către legiuitor în funcție de natura actului de executare.

Astfel, acest titlu cuprinde:

Capitolul I, „Furtul” (simplu, calificat, furtul în scop de folosință) – actul de executare constând în ***deposedarea sau folosirea fără drept a obiectului material***;

Capitolul II, „Tâlhăria şi pirateria” (tâlhărie simplă, calificată, piraterie) – actul de executare constând în ***deposedarea prin constrângere***;

Capitolul III, „Infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii” – conduite care presupun ***nesocotirea încrederii în sens larg***:

- abuzul de încredere (art. 238);
- abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor (art. 239);
- bancruta simplă (art. 240);
- bancruta frauduloasă (art. 241);
- gestiunea frauduloasă (art. 242);
- însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor (art. 243);
- înşelăciunea (art. 244);
- înşelăciunea privind asigurările (art. 245);
- deturnarea licitațiilor publice (art. 246);
- exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile (art. 247);

Capitolul IV, „Fraude comise prin sisteme informatice şi mijloace de plată electronice” – cuprinde:

- frauda informatică (art. 249);
- efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos (art. 250);
- acceptarea operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos (art. 251);

Capitolul V, „Distrugerea şi tulburarea de posesie”, ultim capitol ce cuprinde:

- distrugerea (simplă, calificată, din culpă) şi
- tulburarea de posesie (art. 256).

Infracțiunile grupate în acest titlu au o importanță practică deosebită, deoarece furnizează majoritatea soluțiilor de condamnare din întreg spectrul criminalității.

În cele ce urmează vom încerca să prezentăm câteva repere „generale” şi „comune” ce vor putea fi utilizate în interpretarea textelor de incriminare din acest titlu.

În primul rând, trebuie subliniat că, deşi noțiunea de **patrimoniu din dreptul penal** are o sferă mai largă decât conceptul de **proprietate din dreptul civil**, uneori aceste concepte vor putea fi interpretate utilizând ca reper dreptul civil.

În cazul anumitor norme de incriminare, accentul nu cade însă asupra protejării dreptului de proprietate (în sens strict juridic), ci asupra protejării detenției sau posesiei asupra unui bun, în sens material sau faptic. Tocmai din cauza acestei „asimetrii” parțiale, în anumite circumstanțe particulare, proprietarul unui bun poate comite o infracțiune contra patrimoniului atunci când, spre exemplu, îşi distruge propriul bun. Dacă titlul *Infracțiuni contra patrimoniului* din Codul penal ar fi cuprins doar comportamentele infracționale ce lezează dreptul de proprietate, în mod evident, o asemenea faptă nu ar fi fost incriminată.

În al doilea rând, credem că nu trebuie încurajate opiniile exclusiviste şi extreme cu privire la determinarea sensului unor noțiuni folosite de legiuitorul penal în acest titlu, prin raportare exclusiv la semnificația acestora din dreptul civil sau, în cealaltă extremă, fără a ține cont de dreptul civil. În opinia noastră, în demersul interpretativ al noțiunilor cu care se operează în acest titlu, trebuie, pe de-o parte, recunoscut caracterul lor autonom, ce a evoluat odată cu practica judiciară din domeniul penal, însă, pe de altă parte, nu trebuie pierdut din vedere că izvorul acestora continuă să fie dreptul civil.

A treia observație generală este aceea că, în materia infracțiunilor contra patrimoniului, actualul Cod penal aduce o reducere semnificativă a pedepselor pentru figurile centrale din acest titlu (furt, tâlhărie, înşelăciune), luându-se astfel act de anomaliile sancționatorii generate de Codul penal anterior (1968) din perspectiva limitelor speciale prevăzute pentru anumite fapte (un furt calificat putea fi – şi chiar era uneori – sancționat cu o pedeapsă similară celei aplicate pentru o tentativă de omor sau un omor consumat). Reamintim că aceste anomalii sancționatorii nu îşi aveau sursa în Codul penal intrat în vigoare în anul 1969, care prevedea limite de pedeapsă relativ apropiate de cele pe care le avem astăzi pentru infracțiunile „clasice” (furt, tâlhărie, înşelăciune etc.), ci ele au fost consecința unor modificări succesive realizate după 1990. Una dintre legile care au operat astfel de modificări a fost Legea nr. 140/1996 pentru modificarea şi completarea Codului penal[1], prin aceasta modificându-se major limitele de pedeapsă ale infracțiunilor contra patrimoniului (furt, furt calificat[2],

[1] Publicată în M. Of. nr. 289 din 14 noiembrie 1996.

[2] De exemplu, Legea nr. 140/1996 prevedea următoarele modificări:

Articolul 208 (furtul simplu) alineatul 1 va avea următorul cuprins: „Luarea unui bun mobil din posesia sau detenția altuia, fără consimțământul acestuia, în scopul de a şi-l însuşi pe nedrept, se pedepseşte cu închisoare de la unu la 12 ani.”

Articolul 209 (furtul calificat) va avea următorul cuprins: „Furtul săvârşit în următoarele împrejurări: a) de două sau mai multe persoane împreună; b) de o persoană având asupra sa o